

Список використаної літератури

1. Юридический энциклопедический словарь / [гл. ред. А. Я. Сухарев]. – 2-е изд. – М. : Сов. энцикл., 1987. – 527 с.
2. Ушаков Н. А. Международное право: основные термины и понятия : учеб. пособие / Н. А. Ушаков. – М. : ГПРАН, 1996. – 46 с.
3. Трохимчук С. В. Політична географія світу : навч. посіб. / С. В. Трохимчук, О. В. Федунь. – Л. : Простір, 2006. – 274 с.
4. Рябов С. Г. Політологічна теорія держави / С. Г. Рябов. – 2-ге вид. – К. : Тандем, 1996. – 240 с.
5. Цимбалістий Т. О. Конституційно-правовий статус державного кордону України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 20.02.03 «Військове право; військові аспекти міжнародного права» / Т. О. Цимбалістий. – Хмельницький, 1998. – 19 с.
6. Про державний кордон України : закон України від 4 листоп. 1991 р. № 1777-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 2. – Ст. 5.
7. Клименко Б. М. Территория и граница СССР / Б. М. Клименко, А. А. Порк. – М. : Междунар. отношения, 1985. – 302 с.
8. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник : у 2 т. Т. 1 / [ред. кол. В. Б. Авер'янов, О. Ф. Андрійко, Ю. П. Битяк, І. П. Голосніченко, Р. А. Калюжний та ін.]. – К. : Юрид. думка, 2004. – 583 с.
9. Кравчук М. В. Теорія держави і права (опорні конспекти) : навч. посіб. / М. В. Кравчук. – К. : Атіка, 2003. – 288 с.
10. Кодекс про адміністративні правопорушення України [Електронний ресурс] : за станом на 1 жовт. 2009 р. – Режим доступу: <http://liga.com.ua>.

Надійшла до редколегії 18.02.2011

ЧУМАК В. В. ГОСУДАРСТВЕННАЯ ГРАНИЦА КАК ОБЪЕКТ АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ

На основании анализа существующих в юридической литературе понятий «государственная граница» предложено авторское понятие «государственная граница». Определены и проанализированы нормы КпАП Украины, которые регулируют общественные отношения в сфере пограничной безопасности Украины. Доказано, что государственная граница и ее безопасность являются объектом регулирования отдельных норм административного права.

CHUMAK V. STATE FRONTIER AS AN OBJECT OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION

The author's notion «state frontier» on the base of analysis of notions existing in legal literature is offered. The norms of Code about Administrative Offenses of Ukraine, which adjust public relations in the sphere of frontier safety of the Ukraine are determined and analyzed. It is proved that state frontier and its safety are objects of the regulation of the separate administrative norms.

УДК 35.078.18

В. А. СТУКАЛЕНКО,

здобувач

Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПОСАДОВИХ ОСІБ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ

Проаналізовано поняття та сутність терміна «посадова особа» як суб'єкта адміністративної відповідальності за правопорушення, що посягають на здійснення народного волевиявлення та встановлений порядок його забезпечення. Розглянуто його основні складові, проведено аналіз Кодексу України про адміністративні правопорушення в контексті відповідальності посадових осіб у досліджуваній сфері.

У широкому спектрі прав і свобод громадян України, закріплених у Конституції України, особливе значення мають політичні права, зокрема право громадян брати участь в

управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Вибори як політико-правовий інститут відіграють досить важливу роль «каталізатора» демократичних перетворень у суспільстві. Нездаремно науковці та практики виборчого процесу, політичні та громадські діячі дедалі частіше звертаються до обговорення гарантування виборчих прав громадян протягом відповідного виборчого процесу. Останні події, пов'язані з виборами до органів місцевого самоврядування в Україні, засвідчили наявність низки проблеми, пов'язаних зі складністю політичної та економічної ситуації в Україні, правового виховання громадян.

Мета даної статті – провести аналіз поняття «посадова особа» як суб'єкта адміністративної відповідальності за правопорушення, що посягають на здійснення народного волевиявлення та встановлений порядок його забезпечення, надати авторське визначення адміністративної відповідальності посадових осіб за правопорушення у сфері виборчого процесу.

Слід зазначити, що законодавством передбачено декілька видів юридичної відповідальності за порушення виборчих прав громадян залежно від галузевої приналежності: конституційна, адміністративна і кримінальна [1, с. 4]. Адміністративна відповідальність є одним з основних інститутів правового захисту встановленого порядку здійснення народного волевиявлення.

Слід зауважити, що сьогодні існують проблеми застосування цього інституту відповідальності на практиці. Як зазначає І. О. Луговий, в умовах, коли засоби масової інформації переповнені повідомленнями про численні грубі порушення законодавства про вибори, а порушення у сфері виборчих технологій набувають нових форм масового характеру, низькі показники притягнення до адміністративної відповідальності дозволяють дійти висновку про те, що існують серйозні недоліки як у чинному законодавстві, так і в діяльності органів державної влади, які за своїми функціональними обов'язками забезпечують правопорядок у цій сфері [1, с. 4].

Вважаємо такий стан речей серйозним недоліком, а певна недооцінка дієвості інституту адміністративної відповідальності може призвести навіть до викривлення результатів народного волевиявлення. Це обумовлено насамперед тим, що саме конструкція адміністративної відповідальності виявилася найбільш придатною для створення інструментів, за допомогою яких здійснюється реальний і – що є, мабуть, найголовнішим – оперативний вплив з боку

органів державної влади на осіб, які не дотримуються вимог правових державних приписів. Саме така придатність стала причиною появи цілої низки таких похідних від адміністративної різновидів юридичної відповідальності, як, зокрема фінансова, господарська, економічна відповідальність тощо. За своєю правовою природою всі ці різновиди є, на наш погляд, спробами адаптації конструкції адміністративної відповідальності до різних сфер правового регулювання [2, с. 361].

Досліджуючи адміністративну відповідальність посадових осіб за правопорушення у сфері виборчого процесу, зазначимо, що він є складним та різнобічним, а тому потребує окремого наукового розгляду. Його вихідними поняттями є терміни «посадова особа», «виборчий процес» та «адміністративна відповідальність», які потребують самостійного розгляду.

Як відомо, адміністративна відповідальність є різновидом ретроспективної юридичної відповідальності, під якою розуміють покладення на порушників загальнообов'язкових правил, що діють в управлінні та в інших сферах, адміністративних стягнень, котрі тягнуть для цих осіб наслідки майнового чи морального характеру [3, с. 184]. Подібне визначення наводить і Ю. П. Битяк [4, с. 162], який, крім того, зазначає, що адміністративній відповідальності притаманні всі ознаки юридичної відповідальності. Проте він зазначає, що адміністративна відповідальність є складовою частиною адміністративного примусу і наділена всіма його ознаками. У той же час Т. О. Коломоєць зазначає, що їх не можна ототожнювати, адже «адміністративна відповідальність та адміністративний примус – різні правові явища» [5, с. 121].

Слід зазначити, що в юридичній літературі наводяться й інші визначення адміністративної відповідальності: «специфічне реагування держави на адміністративне правопорушення, що полягає в застосуванні уповноваженим органом або посадовою особою передбаченого законом стягнення до суб'єкта правопорушення» [6, с. 289]; «відповідальність громадян і посадових осіб перед органами державного управління, а у випадках, визначених законом, – перед судом (суддями), а також перед громадськими організаціями за винне порушення загальнообов'язкових адміністративно-правових норм, що виражається у застосуванні до порушників встановлених адміністративних санкцій» [7, с. 71]; «застосування до фізичних і юридичних осіб, що вчинили адміністративні проступки, адміністративних стягнень, які

тягнуть для них різні за характером обтяжливі наслідки і накладаються уповноваженими на те органами чи посадовими особами на підставах і у порядку, передбачених нормами адміністративного права» [8, с. 151]; «різновид юридичної відповідальності, що являє собою сукупність адміністративних правовідносин, які виникають у зв'язку із застосуванням уповноваженими органами (посадовими особами) до осіб, що вчинили адміністративний проступок, передбачених нормами адміністративного права особливих санкцій – адміністративних стягнень» [9, с. 430–431]; «застосування до осіб, які вчинили адміністративні проступки, адміністративних стягнень, що тягнуть для цих осіб обтяжливі наслідки майнового, морального, особистісного чи іншого характеру і накладаються уповноваженими на те органами чи посадовими особами на підставах і у порядку, встановлених нормами адміністративного права» [10, с. 96]. Незважаючи на певні розбіжності у визначеннях, більшість науковців наводять такі особливості адміністративної відповідальності: підставою для її настання є адміністративний проступок; вона реалізується в умовах неслужбової підлеглисті; велика кількість органів, що уповноважені накладати стягнення; порядок накладання адміністративних стягнень визначається нормами адміністративного права.

Аналіз ознак адміністративної відповідальності дозволяє виділити три її підстави: а) нормативну, тобто систему норм, що регулюють її; б) фактичну, тобто діяння конкретного суб'єкта, що порушує правові приписи, які охороняються адміністративними санкціями (адміністративні порушення); в) процесуальну, тобто акт компетентного суб'єкта про накладання конкретного стягнення за конкретне адміністративне порушення. Для настання реальної відповідальності необхідна наявність усіх трьох підстав і саме в такій послідовності [10, с. 93].

Розглядаючи адміністративну відповідальність посадових осіб, слід зазначити, що деякі науковці досліджують визначення «посадова особа» виходячи з етимології слова «посада», а також інших суміжних понять. Зокрема досить часто із зазначеним терміном вживають категорії «служба», «службова особа», «державна служба», «державна посада», «професійна діяльність» тощо. Наприклад, у примітках до ст. 364 Кримінального кодексу України міститься поняття «службова особа» [11], а в Законі України «Про державну службу» – понят-

тя «посадова особа» [12]. Тому виникає проблема співвідношення зазначених понять та їх законодавчого визначення.

Констатуємо наявність дискусії щодо співвідношення зазначених понять, у той же час хочемо наголосити, що основною метою даної наукової роботи є комплексний аналіз сутності поняття «посадова особа» як суб'єкта адміністративної відповідальності. Зокрема, В. Б. Авер'янов вважає, що «позаяк поняття посадової особи широко застосовується в кримінальному законодавстві, законодавстві про адміністративну відповідальність, в усіх галузях та сферах управлінської діяльності, то залишається нагальним завданням обґрунтувати і законодавчо закріпити досконаліший варіант визначення даного поняття з урахуванням необхідності уточнення його співвідношення з нововведеним в Конституції України та деяких наступних законодавчих актах поняттям «службова особа»» [9, с. 316]. Важливість такого розмежування підтверджується деякими документами, зокрема щодо надання офіційних роз'яснень законодавства у зазначеній сфері, проте вони «не є нормативно-правовими актами, а мають лише роз'яснювальний, інформаційний характер і не встановлюють правових норм» [13]. Вищевказане свідчить про важливість та складність зазначеної проблеми у сфері правозастосування.

Незважаючи на наведене, можемо стверджувати, що єдине тлумачення цього поняття в науковій сфері поки що відсутнє, а його трактування є різноманітним, а часом навіть суперечливим. Досить часто його наводять у дещо спрощеному вигляді – як «особливу категорію державних та громадських органів, установ, підприємств, які обіймають досить високу посаду» [14, с. 1075]. Недосконалість такого визначення очевидні – крім явної «вузькості» цього терміна звертає на себе увагу невизначеність такої категорії, як «досить висока посада».

У чинному законодавстві існує чітке визначення досліджуваного терміна. Зокрема, у ст. 2 Закону України «Про державну службу» визначено, що «посадовими особами вважаються керівники та заступники керівників державних органів та їх апарату, інші державні службовці, на яких законами або іншими нормативними актами покладено здійснення організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій» [12]. Неодноразово наведене визначення піддавалося критиці саме за обмеження рамками категорії «державний». Тому як узагальнення хочемо навести думку В. Б. Авер'янова,

який справедливо вважає, що наведене визначення «не може задовольнити правову теорію і практику з принципових мотивів. По-перше, воно є непослідовним, оскільки в ньому говориться про державних службовців, на яких законом та іншими нормативними актами покладено здійснення організаційно-розпорядчих і консультативно-дорадчих функцій, а в преамбулі Закону встановлено, що він визначає статус державних службовців, які працюють у державних органах та їх апараті.

По-друге, у наведеному визначенні говориться про осіб, наділених консультативно-дорадчими функціями. Проте цими функціями можуть бути наділені не тільки посадові, а й інші особи, як практично це і буває. Якщо консультант або радник не наділений організаційно-розпорядчими (точніше владно-розпорядчими) функціями, то він не може бути віднесений до посадових осіб» [9, с. 315–316].

Тому досить часто поняття «посадової особи» розкривають через категорію «службова особа», зокрема за допомогою тих критеріїв, які наведено у примітці до ст. 364 Кримінального кодексу України: службовими особами є особи, які постійно чи тимчасово здійснюють функції представників влади, а також обіймають постійно чи тимчасово на підприємствах, в установах чи організаціях незалежно від форми власності посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, або виконують такі обов'язки за спеціальним повноваженням [11]. Крім наведених у науковій літературі аргументів щодо неможливості вживання цих термінів як тотожних, ми підтримуємо думку деяких науковців, які вважають, що законодавець свідомо вказує, що службовці, які підпадають під це визначення, визнаються службовими особами лише «у статтях цієї глави», тобто тільки для сфери кримінального законодавства [15, с. 8].

У наковій літературі термін «посадова особа» трактується неоднозначно. Досить часто це залежить від галузевої спрямованості. Так, О. В. Старцев визначає «посадову особу органу виконавчої влади» як службовця, який наділений державно-владними повноваженнями щодо здійснення юридично значущих управлінських дій, внаслідок яких виникають, змінюються чи припиняються управлінські правовідносини, а також особу, яка постійно, тимчасово чи за спеціальним повноваженням виконує функції представника органу виконавчої влади щодо забезпечення виконання прийнятих рішень» [16, с. 11]. М. В. Мельничук

наводить більш чітке визначення у цій сфері: посадова особа – це «державний службовець, який постійно чи тимчасово наділений повноваженнями із підготовки та реалізації юридично значущих дій на прийняття управлінського рішення з метою вчинення державно-владного впливу на об'єкт управлінських відносин» [17, с. 43].

А. В. Матіос зазначає, що загалом у правовій науці виділяють два підходи у тлумаченні поняття «посадова особа» – широкий і вузький. Найбільш чітко вираження вони знайшли у галузях науки адміністративного та кримінального права. Тривалий час дослідження у кримінально-правовій науці переважали у вивченні даної проблематики. На думку А. В. Матіоса, це було пов'язано з особливістю кримінальної відповідальності у сфері службової діяльності, адже кримінальне право виходить із широкого розуміння поняття «посадова особа» і розглядає посадову особу як суб'єкт, протиправні дії якого мають підвищену суспільну небезпеку. Це мало значний вплив на розвиток інституту адміністративної відповідальності посадових осіб [18, с. 32].

Під поняттям «процес» у довідковій літературі розуміють сукупність послідовних дій, засобів, спрямованих на досягнення певного наслідку [14, с. 1179]. Категорію «вибори» визначають як «обрання шляхом голосування депутатів у представницькі органи держави, службових осіб» [14, с. 127]. Ґрунтуючись на зазначеному, вважаємо за необхідне навести авторське визначення терміну «виборчий процес», під яким пропонуємо розуміти сукупність заходів та послідовних дій уповноважених суб'єктів, спрямованих на встановлення результатів народного волевиявлення.

Зазначимо, що потрібно розрізняти терміни «вибори» та «виборчий процес»: під першим ми розуміємо захід, який проводиться періодично (інколи одноразовий або за потребою), а під другим – постійне виконання певних дій та заходів, спрямованих на підготовку та забезпечення виборів (наприклад, діяльність щодо підтримання актуального стану електронного реєстру виборців тощо).

Аналіз спеціальних суб'єктів правопорушення у сфері виборчого процесу безпосередньо в диспозиціях статей Кодексу України про адміністративні правопорушення дозволив визначити перелік посадових осіб, до яких можна віднести:

– посадових осіб, на яких покладено обов'язок подання відомостей про виборців,

складання списку виборців, надання списку виборців виборчим комісіям;

– посадових (службових) осіб та творчих працівників засобів масової інформації;

– власників засобів масової інформації;

– осіб, яким законом заборонено участь у передвиборній агітації;

– членів та голів виборчих комісій (осіб, які відповідно до закону виконують їх обов'язки);

О. І. Луговий у диспозиціях статей 212-7–212-20 КУпАП окремо виділяє юридичних осіб як суб'єктів правопорушення у досліджуваній сфері: підприємство-розповсюдjuвач реклами; виборчі комісії (залежно від виборів, що проводяться, – окружні та територіальні); засіб масової інформації [1, с. 145].

Отже, враховуючи зазначене вище, під адміністративною відповідальністю посадових осіб за правопорушення у сфері виборчого процесу пропонуємо розуміти регламентовану адміністративно-деліктними нормами реакцію з боку уповноважених суб'єктів на діяння посадової (службової) особи, які виявилися у порушенні нею виборчого законодавства або в невиконанні покладених на неї обов'язків щодо здійснення народного волевиявлення та встановлений порядок його забезпечення, що

полягає в застосуванні до посадової (службової) особи заходів державного примусу у вигляді адміністративних стягнень, які тягнуть за собою несприятливі наслідки особистого, майнового та іншого характеру і владний осуд винного суб'єкта з метою запобігання та припинення парвopорушення.

Пропонуємо окремою статтею в Законі України «Про державну службу» визначити, крім заходів дисциплінарної, й інші види юридичної відповідальності посадових осіб та зокрема заходи адміністративного впливу й адміністративні стягнення за вчинення проступків у сфері службової діяльності.

Крім цього, вважаємо за необхідне підтримати пропозицію М. О. Іллічова, який обгрунтовано доводить необхідність поділу посадових осіб на два види – посадових осіб публічної служби та посадових осіб служби в громадських (приватних) організаціях. Також він пропонує на законодавчому рівні використовувати термін «публічна служба» а не «державна служба», адже саме він найбільш точно відображає зміст відносин, пов'язаних із проходженням служби та обіймання посад в державних органах, і, крім того, є характерним для законодавства багатьох країн світу [15, с. 13].

Список використаної літератури

1. Луговий І. О. Адміністративна відповідальність за правопорушення, що посягають на здійснення народного волевиявлення та встановлений порядок його забезпечення : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Луговий Ігор Олександрович. – Х., 2002. – 209 с.
2. Державне управління : проблеми адміністративно-правової теорії та практики / за заг. ред. В. Б. Авер'янова. – К. : Факт, 2003. – 384 с.
3. Правознавство : навч. посіб. / [В. І. Бобир, С. Е. Демський, А. М. Колодій та ін.]. – К. : Юрінком Інтер, 1999. – 704 с.
4. Адміністративне право України : підручник [для юрид. вузів і ф-тів] / [Ю. П. Битяк, В. В. Богуцький, В. М. Гарашук та ін.] ; за ред. Ю. П. Битяка. – Х. : Право, 2000. – 520 с.
5. Коломоєць Т. О. Адміністративний примус у публічному праві України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / Коломоєць Тетяна Олександрівна. – Запоріжжя, 2005. – 455 с.
6. Колпаков В. К. Адміністративне право України : підручник / В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко. – К. : Юрінком Інтер, 2003. – 544 с.
7. Якуба О. М. Административная ответственность / О. М. Якуба. – М. : Юрид. лит., 1972. – 152 с.
8. Комзюк В. Т. Адміністративно-правові засоби здійснення митної справи : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Комзюк Володимир Трохимович. – Х., 2003. – 191 с.
9. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник : у 2 т. Т. 1. Загальна частина / [ред. колегія: В. Б. Авер'янов (голова)]. – К. : Юрид. думка, 2004. – 584 с.
10. Макушев П. В. Адміністративна відповідальність як правовий інститут / П. В. Макушев // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2009. – № 4. – С. 89–97.
11. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131. – Зі змін. та допов.
12. Про державну службу [Електронний ресурс] : закон України від 16 груд. 1993 № 3723. – К. : CD-вид-во «Інфодиск», 2009. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) : кольор. ; 12 см. – Систем. вимоги: Pentium-266 ; 32 Mb RAM ; CD-ROM Windows 98/2000/NT/XP. – Назва з титул. екрана.
13. Щодо надання офіційних роз'яснень законодавства [Електронний ресурс] : лист Міністерства юстиції України від 3 листоп. 2006 р. № 22-48-548. – К. : CD-вид-во «Інфодиск», 2009. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) : кольор. ; 12 см. – Систем. вимоги: Pentium-266 ; 32 Mb RAM ; CD-ROM Windows 98/2000/NT/XP. – Назва з титул. екрана.

14. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [голов. ред. В. Т. Бусел, ред.-лексикографи: В. Т. Бусел, М. Д. Василюга-Дерибас, О. В. Дмитрієв, Г. В. Латник, Г. В. Степенко]. – К. ; Ірпінь : Перун, 2005. – 1728 с.

15. Іллічов М. О. Адміністративно-правове становище посадової особи органів внутрішніх справ України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / М. О. Іллічов. – К., 2002. – 20 с.

16. Старцев О. В. Адміністративно-правове регулювання відповідальності посадових осіб органів виконавчої влади : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / О. В. Старцев. – Ірпінь, 2004. – 20 с.

17. Мельничук М. Визначення понять «посадова особа органу виконавчої влади» та «керівник органу виконавчої влади» / М. Мельничук // Підприємство, господарство і право. – 2008. – № 7. – С. 40–43.

18. Матіос А. В. Генезис адміністративно-правового статусу посадової особи / А. В. Матіос // Право України. – 2006. – № 1 – С. 32–37.

Надійшла до редколегії 21.01.2011

СТУКАЛЕНКО В. А. ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ДОЛЖНОСТНЫХ ЛИЦ ЗА ПРАВОНАРУШЕНИЯ В СФЕРЕ ИЗБИРАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА

Проанализированы понятие и сущность термина «должностное лицо» как субъекта административной ответственности за правонарушения, посягающие на осуществление народного волеизъявления и установленный порядок его обеспечения. Рассмотрены его основные составляющие, проведен анализ Кодекса Украины об административных правонарушениях в контексте ответственности должностных лиц в исследуемой сфере.

STUKALENKO V. LIABILITY OF OFFICIALS FOR VIOLATIONS IN THE ELECTORAL PROCESS

This article analyzes the concept and essence of the term «official» as the subject of administrative liability for violations that infringe on the enjoyment of popular will and the established order of its protection. It is considered its basic components and analyzed dispositions of the Code of Administrative Offences of Ukraine in the context of the liability of officials in the study area.

УДК 336.225(477)-057.34

А. В. ГОЛОВАЧ,

здобувач

Харківського національного університету внутрішніх справ

МІСЦЕ І РОЛЬ КЕРІВНИКА В СЛУЖБОВІЙ ІЄРАРХІЇ ОРГАНІВ ТА ПІДРОЗДІЛІВ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Досліджено місце і роль керівника в органах державної податкової служби України. Розглянуто принципи, яких повинен дотримуватися у своїй діяльності кожен керівник, вплив його діяльності на підлеглих та інші питання, пов'язані з управлінською діяльністю сучасного керівника. Запропоновано авторське визначення керівника органу державної податкової служби.

У сучасних умовах, коли висуваються підвищені вимоги до функціонування всієї системи органів державного апарату, коли їх діяльність справляє значний вплив на удосконалення суспільних відносин, розвиток економічних та соціальних процесів, набуває особливої важливості питання якісного оновлення кадрового складу державних органів, зокрема, їх керівників. Не є винятком і органи державної податкової служби України (далі – ОДПС).

Управління будь-яким органом чи підрозділом ОДПС залежить від професіоналізму та

особистих якостей суб'єкта управління, керівника, який організаційно-правовими засобами впливає на об'єкт управління шляхом підвищення його професійно-особистісного потенціалу щодо вирішення завдань, реалізації функцій і досягнення поставлених цілей.

Значний внесок у дослідження проблем, пов'язаних із діяльністю керівників у різних сферах державного управління зробили такі вчені, як В. Б. Авер'янов, Н. О. Армаш, О. М. Бандурка, О. П. Дзісяк, Я. Ю. Кондратьєв, В. В. Конопльов, Е. С. Кулимагамбетов,